

2. Терещенко І. О., Буряк О. М. Оцінка та удосконалення маркетингової збутової політики підприємств аграрної сфери. *Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»)*. 2024. Випуск 1. С. 28-35.

3. Ходаківська О. В., Воронько-Невіднича Т.В., Собчишин В.М. Вплив галузевих особливостей на закупівлі матеріально-технічних ресурсів у системі управління потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»)*. 2024. Випуск 1. С. 9-14.

4. Zham O., Rudyka V., Voronko-Nevidnycha T., Bebko S., Shikovets C., Kvita H. Diagnostics of the strategic management of the financial and economic development of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2023. vol. 5, no. 52, pp. 162-172. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/4214/3936/19880>.

Хилько І. І.,
*старший викладач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*
Іваненко В. О.,
*здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасному світі, де глобалізація, зміна клімату та соціальні проблеми формують нові реалії, управління ланцюгами поставок набуває стратегічного значення для сталого розвитку. Сталий розвиток як концепція передбачає гармонійне поєднання економічного зростання, екологічної відповідальності та соціальної справедливості. Під тиском кризових явищ, непередбачуваності змін у бізнес-середовищі виникає необхідність трансформації бізнес-моделі функціонування підприємств торгівлі [1, с. 2].

Ланцюги поставок, які складають основу світової економіки, відіграють ключову роль у реалізації цих принципів, оскільки вони охоплюють усі етапи виробництва, транспортування, розподілу та споживання товарів. Ефективне управління ланцюгами поставок для сталого розвитку вимагає інтеграції інноваційних підходів, використання передових технологій та врахування глобальних тенденцій, таких як декарбонізація, цифрова трансформація та етичне споживання.

Розглянемо найважливіші аспекти управління ланцюгами поставок у контексті сталого розвитку, їх проблеми, інструменти та перспективи. Ланцюг поставок – це складна мережа, що включає постачальників сировини,

виробників, логістичні компанії, дистриб'юторів та кінцевих користувачів. Тобто концепцію управління ланцюгом поставок можна розглядати як планування, управління та розвиток ланцюга поставок на всіх рівнях створення матеріальних цінностей та благ: від поставки сировини, матеріалів до сервісного обслуговування кінцевого споживача [2, с. 152].

За традиційного підходу основною метою управління ланцюгами поставок було зменшення витрат та підвищення ефективності. Однак у контексті сталого розвитку основна увага приділяється створенню цінності не лише для підприємств, а й для суспільства та навколишнього середовища. Це включає зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, забезпечення справедливих умов праці, підвищення прозорості та стійкості до зовнішніх впливів. Наприклад, транспортна логістика, яка є важливою частиною ланцюга поставок, відповідає за значну частку глобальних викидів парникових газів. За оцінками Міжнародного енергетичного агентства, транспортний сектор виробляє близько 24% світових викидів CO₂. Таким чином, переосмислення логістичних процесів з акцентом на енергоефективність та використання відновлюваних джерел енергії є важливим кроком на шляху до сталого розвитку.

Одним з найбільш важливих напрямків управління ланцюжками поставок в інтересах сталого розвитку є впровадження концепції екологічно чистої логістики. Екологічна логістика спрямована на зменшення впливу транспортних та складських операцій на навколишнє середовище. Це включає використання електромобілів, оптимізацію маршрутів для зменшення споживання палива, застосування енергоефективних технологій зберігання та перехід на екологічно чисту упаковку. Наприклад, такі компанії, як DHL або Maersk, активно інвестують у розробку вуглецево-нейтральних логістичних рішень, включаючи використання біопалива для морських перевезень та електромобілів для доставки до міст. Такі ініціативи не тільки скорочують викиди, але і підвищують авторитет компаній серед споживачів, які все частіше вибирають бренди, що відповідають за охорону навколишнього середовища.

Іншим важливим аспектом є оптимізація управління запасами, яка зменшує надлишкове виробництво та відходи. У контексті сталого розвитку надмірне виробництво не тільки економічно неефективне, але й завдає шкоди навколишньому середовищу, оскільки сприяє виснаженню природних ресурсів та накопиченню відходів. Сучасні методи управління запасами, такі як своєчасна модель, допомагають синхронізувати виробництво та попит та мінімізувати надлишки. Однак для сталого розвитку ця модель повинна бути скоригована з урахуванням не тільки економічних, а й екологічних і соціальних факторів. Наприклад, компанії можуть використовувати прогнозну аналітику на основі великих даних для більш точного прогнозування попиту, щоб уникнути перевиробництва та оптимізувати використання ресурсів.

Цифрова трансформація відіграє вирішальну роль у побудові стійких ланцюгів поставок. Такі технології, як Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI) і блокчейн, можуть підвищити прозорість, ефективність і стійкість ланцюжків поставок. Наприклад, датчики Інтернету речей можуть контролювати умови транспортування продуктів, забезпечувати їх якість і скорочувати втрати.

Штучний інтелект використовується для аналізу складних даних та оптимізації логістичних маршрутів, що зменшує витрати на паливо та викиди забруднюючих речовин. Блокчейн, в свою чергу, забезпечує прозорість в ланцюжку поставок, дозволяючи відстежувати походження сировини і підтверджувати його відповідність етичним і екологічним стандартам. Наприклад, в харчовій промисловості блокчейн використовується для перевірки того, чи надходять продукти з сертифікованих джерел, таких як органічні ферми або риболовецькі ферми з відповідальною практикою.

Прозорість ланцюга поставок особливо важлива в контексті соціальної відповідальності. Споживачі та регулятори все частіше вимагають від компаній дотримання етичних норм, таких як справедливі умови праці на всіх етапах виробництва. Наприклад, такі компанії, як Patagonia, в текстильній промисловості, яку часто критикують за використання дитячої праці або небезпечні умови праці, активно впроваджують програми моніторингу постачальників для забезпечення дотримання соціальних стандартів. У цьому контексті управління ланцюгами поставок включає не тільки моніторинг якості продукції, але й перевірку умов праці, заробітної плати та безпеки працівників.

Стійкість ланцюгів поставок до зовнішніх потрясінь є ще одним важливим аспектом сталого розвитку. Глобальні кризи, такі як пандемія COVID-19 або геополітичні конфлікти, виявили вразливість багатьох ланцюгів поставок. Наприклад, дефіцит напівпровідників у 2020-2022 роках призвів до зупинки виробництва автомобілів та електроніки у всьому світі. З метою підвищення стійкості компанії все частіше застосовують стратегії диверсифікації постачальників, локалізації виробництва і створення резервних запасів. Однак ці стратегії повинні забезпечувати баланс між економічною ефективністю та екологічною відповідальністю. Наприклад, локалізація виробництва може зменшити залежність від глобальних постачальників, але вимагає ретельного аналізу, щоб уникнути збільшення викидів через нові виробничі потужності.

Управління ланцюгами поставок для сталого розвитку також включає розгляд економічних аспектів. Встановлено, що стійкість є бізнес-підходом, спрямованим на створення довгострокової вартості з урахуванням того, як дана організація працює в екологічному, соціальному та економічному середовищі [3, с. 16]. Хоча впровадження екологічно чистих технологій та етики може вимагати значних початкових інвестицій, це допомагає економити ресурси та підвищувати конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Наприклад, компанії, які інвестують в енергоефективні технології, знижують свої експлуатаційні витрати на електроенергію. Крім того, стійкий підхід до управління ланцюгами поставок відкриває доступ до нових ринків, де споживачі та інвестори віддають перевагу екологічно відповідальним брендам. Згідно з дослідженнями, компанії з високим рівнем стійкості мають ринкову капіталізацію на 15-20% вище, ніж конкуренти, які ігнорують ці принципи.

Проблеми, пов'язані з управлінням ланцюгами поставок в інтересах сталого розвитку, залишаються значними. Одним з них є складність координації між різними учасниками блокчейна, які можуть мати різні пріоритети і ресурси. Наприклад, дрібні постачальники в країнах, що розвиваються, часто не мають

фінансових можливостей для впровадження екологічно чистих технологій. У таких випадках великі компанії можуть відігравати роль каталізаторів, підтримуючи своїх партнерів за допомогою навчання, фінансування або спільних ініціатив. Інша проблема полягає в тиску з боку регулюючих органів, яке постійно посилюється. Наприклад, в Європейському Союзі Директива про комплексний аудит стійкості (CSDDD) зобов'язує компанії оцінювати вплив своїх ланцюгів поставок на навколишнє середовище та права людини. Це вимагатиме створення нових систем моніторингу та звітності, що може бути важко для компаній з великими глобальними мережами.

Перспективи сталого управління ланцюгами поставок пов'язані з подальшою інтеграцією технологій і міжнародним співробітництвом. Глобальні ініціативи, такі як Паризька угода або цілі організації Об'єднаних Націй щодо сталого розвитку, забезпечують основу для узгодження стандартів та практики. У майбутньому ми можемо очікувати збільшення ролі автономних транспортних засобів, розширення використання відновлюваних джерел енергії в логістиці та розвитку закритої економіки, в якій відходи одного процесу стають сировиною для іншого. Крім того, споживчі тенденції, такі як зростаючий попит на екологічно чисті продукти, продовжуватимуть стимулювати компанії до інновацій.

Література:

1. Ilchenko N., Vinnytskyi A., Integrated supply chain management in the household chemicals. *International scientific-practical journal "Commodities and markets"*. 2023. No 2 (46). P. 16-29. DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2023\(46\)02](https://doi.org/10.31617/2.2023(46)02)
2. Бойченко М. В., Управління ланцюгами поставок: шляхи вдосконалення. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. №3(61). С. 154-159. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3\(61\)-154-159](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3(61)-154-159)
3. Левіщенко, О., Кузьменко, С. Стратегія сталого розвитку логістичної компанії: етапи впровадження та ключові виклики. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-113>

Хорольський М.В.,
здобувач вищої освіти
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна
Науковий керівник: Волохова І. С.,
д.е.н., професор
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ У СТРАХУВАННІ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ